



**Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus**

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

**Luca, Giovanni Battista de**

**Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XIX. Ferrarien. affictus. An inter duos conductores insimul contententes de affictu, & possessione rei conductæ intret via executiva, vel potiùs agendum sit ordinariè. De disdicta quando ...

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)



bilis ad binam novam disputationem altera pars admissa fuit.

Verum, cum sensu etiam veritatis, dicebam præsentiam novationem omnino de jure & de facto corruere, quatenus enim deduceretur ex recognitione colonorum, modica vel nulla superfluit disputandi necessitas, dum non justificatur in facto; Quovè ad alterum actum deputationis peritorum, observabam tunc ex eo novationem fortè præteritè potuisse, quando ad aliud referri non posset, quàm ad executionem contractus, ita ut resultaret certa incompatibilitas, sine qua, cessante expressa conventionione, non datur hodiè novatio ad communiter notata in *l. finali C. de novationibus in l. 2. Cod. de jun. emphyt. & in l. commissoria Cod. de pact. inter emptorem & venditorem*. & firmant scribentes, de quibus *Menoch. lib. 3. præsumption. 134. Amat. var. resol. cap. 50. Capp. l. arr. consule. 120. num. 5. cum sequer. & dec. 290. num. 51.*

In proposito verò actum prædictum electionis peritorum cum æstimatione damnorum, rectè dicebam compatibilem cum resolutione contractus, ad effectum scilicet prætensionis, quam Angeldonius, vel contra Communitatem, vel contra Antonellum habere poterat ad damna & interesse etiam ratione amissi sperati lucri ob dictum implementum ex facto voluntario non sequitur juxta *theor. Barr. in quest. 4. incipien. Publicanus* de qua bene *Soccin. cons. 156. num. 4. & per tot. lib. 2. Ciriac. contr. 274. num. 1. cum seqq. Cobell. ad Bull. Boni Regiminis cap. 48. num. 16. Rot. decis. 285. post Pacif. de Salviano*, quod scilicet aut conductori usus rei conductæ impeditur ex casu fortuito, vel facto tertii, cui locator occurrere non valeat, & aliud conductor præterire non possit, nisi liberationem à solutione pensionis; Aut impeditur facto ipsius locatoris, vel tertii, cui locator occurrere valens non occurrat, & actionem habeat etiam ad damna & interesse ex lucro quoque amisso resultantia, ut frequenter habetur etiam sub *tit. de Regal. ad materiam appaltuum vectigalium*; Undè cum in hac secunda parte verlareretur, impedimenti scilicet culposi ex parte locatoris vel tertii, cujus factum ipse locator promiserat, rectè conductor quamvis habens contractum pro resolutio petiit deputari peritos pro hujusmodi damnis æstimandis ad effectum liquidandi quid & quantum sibi reficiendum esset; Et quamvis ubi resolutio provenit ex defectu conditionis suspensivæ impediens initium seu effectuationem contractus, non improbabiliter dubitari valeat, an hæc actio competat, cum verè auctoritates percuciant successivum impedimentum post contractum jam effectuatam, nihilominus quicquid sit de hoc puncto, cujus disputatio tunc assumpta non fuit, sufficere dicebam possibilitatem hujus prætensionis pro excludenda omnimoda incompatibilitate, sine qua non datur novatio.

Et hinc cessare dicebam auctoritatem *Salicet. & aliorum*, cum verè procedat in casu incompatibilitatis, & in actibus importantibus effectuationem contractus, & remissionem resolutionis, quia nempe conductor fructus rei conductæ percepisset, vel similes actus gessisset juxta terminos *textus in l. 2. Cod. de jur. emphyt. ac juxta casum cons. Dini*, cum quo pertranlit *Salicet. ut observant adden. ad eum ibidem*; Et juxta præmissa justè per tres vices acerrimè disputata causa resolutum fuit.

*Cardin. de Luca de Locar. & Conduct.*

## FERRARIEN.

### AFFICTUS.

PRO

COMITE ANNIBALE  
DE COMITIBUS,

CUM

MONTISTIS MONTIS GILIOI,  
ET ANGELO BARBARIGO

*Casus disputatus in Camera & Sapiens per concordiam.*

An inter duos conductores insimul contententes de affictu, & possessione rei conductæ, intret via executiva, vel potius agendum sit ordinariè.

De disdicta quando dicatur legitimè facta ut non intret reconductio in casu non factæ disdictæ conventa.

Et de resolutione locationis ob pensiones non solutas vel pacta non servata.

### SUMMARIUM.

- 1 *Acti series.*
- 2 **F** De stylogustandi de meritis negotij principalis etiam occasione incidentis.
- 3 *Locatori contra conductorem pro restitutione rei conductæ an competat via executiva.*
- 4 *Declaratur privilegium via executiva ex obligatione Camerali.*
- 5 *Declaratur dispositio textus in l. si quis conductiois C. locati.*
- 6 *Quando conductori competat manutentio.*
- 7 *Inter duos ex utroque jure, venientes proceditur ordinariè.*
- 8 *Declaratur decis. 278. Franchi super relocationis non probanda nisi per scripturam.*
- 9 *An in materia locationis procedatur executivè, & an detur appellatio.*
- 10 *A mandato de evacuando non datur appellatio suspensiva.*
- 11 *De disdicta locationis, qua requiratur ad validitatem, & ut sufficiat.*
- 12 *De locationis resolutione ob non implementum.*
- 13 *De resolutione locationis collata in voluntatem locatoris.*

### DISC. XIX.

**A**DMINISTRATORES Montis Gilioi locarunt ad quinquennium Annibali bona ad dictum montem spectantia in Civitate Ferrariæ sita pro annua pensione scutorum 2200. in duabus paghis singulis annis solvenda, sub eo pacto inter cætera, quod nolens post quinquennium in contractu continuare, teneretur per annum antea alteram partem interpellare cum solita disdicta, qua non sequuta, ad aliud quinquennium relocatio facta censeretur; Alio etiam pacto

C 3

pacto



paſto deſecto, ut in caſu non ſolutionis penſionis  
liceret dictis adminiſtratoribus, quatenus ei place-  
ret & videretur, contractum pendente etiam ter-  
mino reſolvere.

Appropinquante autem quinquennio, ex parte  
adminiſtratorum per annum antea facta fuit di-  
dicta cuidam dicti Annibalis inſitori prædicta  
bona locata adminiſtranti, deindeque facta nova  
locatione Angelo Barberigo, ad iſtius, dictorum-  
que adminiſtratorum inſtantiam, elapſo termino  
primi contractus, Theſaurarius nulla prævia diſ-  
putatione, cum ſimplici citatione mandatum exe-  
cutionum contra priorem conductorem relaxavit  
pro dictorum bonorum libera dimiſſione, à quo  
mandato interpoſita appellatione ad *Cameram co-  
ram Caracciolo*, & aſſumpta diſputatione ſuper mo-  
do inhiſcendi, duæ conſtitutæ fuerunt inſpectio-  
nes: Una ordinis ſuper puncto; An intret nec ne via  
executiva excludens appellationem ſuſpenſivam;  
Et altera juſtitie ſuper meritis negotii principalis,  
de quibus etiam occasione diſputandi de ſolo pri-  
mo puncto ordinis, ſtylus eſt, tam *Cameræ*, quam  
Signaturæ Juſtitie ſemper guſtandi; Tum quia o-  
tiam in caſu, quo via executiva ſine dubio compe-  
tat, adhuc ratione injuſtitie intrat appellatio ſuſ-  
penſiva, cum ſententia injuſta nunquam executio-  
nem mereatur; Tum etiam quia ubi de jure dubi-  
tari poteſt; An cauſa eſſet nec ne appellabilis, tunc  
ad Tribunalis arbitrium regulandum, atque ad un-  
nam vel alteram opinionem ſequendam, ſatis con-  
fert noticia ſaltem ſummariæ juſtitie vel injuſtitie,  
tanquam dicti incidentis regulatricis.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum  
ordinis; Ex parte locatoris ac novi conductoris qui  
actoris perſonam in ſimul conſtituebant, dicebatur,  
ex tribus viam executionem excluſa appellatione  
ſuſpenſiva competere; Primum nempe ratione obli-  
gationis cameræ in ſtrumento contentæ, quam  
indubitatum eſt habere executionem paratam;  
Secundò quia denegando locatori promptam re-  
ſtitutionem rei conductæ, eſt ſpecies reſtitutionis  
dominii, quæ proprio auctori fieri non poteſt, jux-  
tâ clarâ diſpoſitionem textus in *l. ſi quis con-  
ductionis C. locati*; Et tertio ex diſpoſitione textus  
in *l. Praſes C. eodem*, ubi diſponitur hujusmodi cau-  
ſas locationis, & conductionis ſummariè tractan-  
das eſſe; Ad quod corroborandum deducebantur in  
iſtis etiam terminis deducta per *Franch. dec. 278.*  
quod ſcilicet reconductionis exceptio per priorem  
conductorem allegata non admittatur niſi incon-  
tinenti de ea doceatur per ſcripturam, ſecus autem  
ſi probari offeratur per teſtes, quia reputatur ma-  
teria celeritatem deſiderans, ac dilationem non ad-  
mittens.

Pro reo ſcribens dicebam, concluſionem in di-  
ctis tribus fundamentis adductas, quamvis alioquin  
in ſuis caſibus veras, nullatenus tamen ad facti ſpe-  
ciem applicari; Non negabam etenim obligationi  
cameræ competere privilegium paratæ executio-  
nis in ſatis viridi & rigoroſa obſervantia in Cu-  
ria & ſtatu eccleſiaſtico exiſtens, ſed dicebam illud  
procedere, quoties dato illius certo caſu, de ſola  
obſervantia ſeu reſtitutione eſt quaſſio; ſecus au-  
tem ubi conductor non negat ejus obligationem,  
ſed dicit adhuc illius caſum factum non eſſe ob non  
ceſſatam, ſed renovatam locationem, itaut eam-  
dem obligationem cameralem hinc inde pro toti-  
us contractus obſervantia adjectam potiùs retor-  
queat contra locatorem pro obſervantia reloca-  
tionis ex non bene tacta diſcretia in vim pacti ſub-

ſequuta; Tunc enim non agitur de tuda execu-  
tione obligationis, ſed de interpretatione, an eſſet  
necne factus ejus caſus, & an executio obliga-  
tionis recipi proæ, potiùs contra unum quam contra  
alterum ex contrahentibus urgeat; Tunc enim non  
dicitur appellationem interponi ab ipſa obligatio-  
ne vel executione, ſed ab ejus interpretatione ſeu  
declaratione facta per judicem, an in uno vel altero  
caſu eſſemus, & in qua decipi potuit, ut in ſpecie  
obligationis cameræ concurrentis hinc inde *dec.  
89. poſt. Zach. de oblig. Camer. Buratt. dec. 775. in  
fine.*

Eademque reſponſione de plano tolli dicebam  
ſecundum & tertium fundamentum quæ deduce-  
bantur ex *l. ſi quis conductionis*, & *l. Praſes ut ſuprà.*  
ut ſcilicet procedant, quando certitudinariè termi-  
nata locatione bona remanent ſine contractu, ſeu  
titulo à locatore habito penes conductorem, ita  
per denegationem liberæ remiſſionis violantem fi-  
dem & contravertentem ſui auctoris dominium &  
poſſeſſionem, in quibus terminis propriè procedit  
textus in *d. l. ſi quis conductionis*; ſecus autem ubi  
conductor non impugnando ſui auctoris domini-  
um vel poſſeſſionem, quinimò utrumque po-  
tiùs fatendo, præterit ejusdem tituli durationem,  
quia hujusmodi diſcuſſione pendente, conductor  
in ſua poſſeſſione ſeu verius detentatione manu-  
tenendus eſt, ut in ſpecie *poſt. de manuteneſſendo  
obſervat. § 2. numer. 17. & 18. Cavaler. dec. 182.  
num. 2.*

Fortius ubi controverſia non eſt directè cum  
ipſo locatore petente rei ſua liberam dimiſſionem,  
ſed eſt cum altero conductore, inter quem & pri-  
mum ſit controverſia, uter eorum meliora jura  
foveat in utroque locationis titulo ab eodem lo-  
catore obtento, quo caſu non eſt controvertere juſ-  
auctoris, ſed ſolum diſputare inter duos venientes  
ex eodem titulo, eorumque juſ ab eodem fonte  
derivantes, unde propterea unus dicitur alteri legi-  
timus contradictor, atque inter eos ordinariè pro-  
cedendum eſt, quamvis de executione litterarum  
Apoſtolicarum, vel teſtamenti, ſeu alterius tituli de  
natura executioni ageretur, juxta *theor. Barr. in l.  
finali C. de edict. Div. Adr. ſollen.* quæ tam in termi-  
nis beneficialibus, quam in illis immiſſionis com-  
peten. in vim dictæ legis finalis paſſim recepta eſt;  
Et in ſpecie manutentionis lite pendente conce-  
dendæ uni ex conductoribus invicem contendenti-  
bus in ſua facti detentatione, in qua reperitur,  
habetur *decif. 64. in princ. par. 7. recent.* repetita  
apud *poſt. de manuteneſſendo decif. 632.* quoniam aliàs  
eſſet prius exequi quam iudicare.

Et ad decilionem *Franch. 278.* quæ fortiùs obje-  
ctum in præſenti puncto facere videbatur, Reſ-  
pondebam eam rectè procedere in ſuis terminis  
rationem celeritatis habentibus, & in quibus dila-  
tio pareret præjudicium irreparabile; Cum enim  
in ea Civitate ex antiqua conſuetudine ſatis cru-  
ditè comprobata per *Rovir. junior.* in quadam ejus  
epiſtola regiſtrata per *Rovir. patrem in eius com-  
mentariis ſuper pragmaticis tit. de locatione & con-  
ductione*, locationes domorum non niſi ad annum  
certa die inchoandum & reſpectivè terminandum  
fieri ſoleant antiquitus, nempe in quintadecima  
die menſis Auguſti, nunc verò ex Regia pragmati-  
ca in die 4. menſis Maij, itaut in unica vel ad ſum-  
mum in bina die omnium conductitiarum domo-  
rum evacuatio & reſpectivè repletio ſimultanea &  
ferè inſtantanea ſit, neque extrâ dictum tempus de  
facili inveniatur domus conductitia ad habi-



nam; Hinc proinde iuste ac prudenter determinatum fuit exceptionem reconductionis in ipso terminati tempore evacuationis allegatam non esse admittendam nisi in promptu per authenticam scripturam probetur, cum materia desideret celeritatem, ne scilicet novus conductor sine habitatione remaneat; Secus autem dicta celeritatis ratione cessante, quia nempe antiquus conductor preventivè, & congruo tempore reconductionem allegando petat admitti ad illam probandam per testes, ut declarando dictam decisionem *Franch* habetur apud *Gira. nell. dec. 71. & Ronit. prag. mat. 1. de locato nu. 11. cum sequen.* Ideoque cessante in presenti dicta ratione celeritatis, & irreparabilis præjudicij, remanebat dicta decisio sine applicatione.

Et in specie, quod ubi conductor non negat jus locatoris, sed allegat solum qualitatem super prioris conductionis duratione vel alterius renovatione *Scac. alias deducens de appellationse quest. 16. limit. 1. num. 54.*

Ultra quod circumscripto fudamento obligationis cameralis, vel alterius pacti executivi, quatenus pertinet ad alia duo fundamenta resultantia ex dispositione juris communis, non videbatur exinde resultare processum executivum, textus enim in *l. quis conductionis* disponit conductorem non posse locatori refricare questionem dominij, non tamen descendit ad hanc speciem ordinis judicarij inter eos attendendi; Et alter textus in *l. Praes* disponit quidem summarie istas causas tractandas esse, sed non inde via executiva præscribitur etiam in ordine ad exactionem pensionis, ut declarat *Rota dec. 175. post Zach. de oblig. & in Romana affectus seu frumenti 17. Aprilis 1654. coram Penningero*, ubi declarantur aliquæ decisiones viam exequentiam concedentes, præsertim in *Romana Affectus Ferreria 25. Junii 1649. coram Melio dec. 335 par. rec. 10.* ut fundentur in Statuto Urbis tribuente pro pensione hoc privilegium.

Et licet ex *Bald. in l. unica n. 8. C. si de moment. post. Alex. in l. 1. nu. 51. & seqq. ff. solut. mar. & l. ibid. nu. 45.* prodeat in foro conclusio, quod à sententia vel mandato de evacuando non datur appellatio suspensiva, quod per Signaturam justitiæ receptum esse testantur *Marches. de commiss. appell. à mand. de evacuan. par. 1. cap. 1. num. 1. & 20. cum seqq. Roldosin. in prax. par. 2. cap. 13. nu. 108. cum seqq.* & firmant etiam *Grammat. decis. 58. num. 15. Giurb. dec. 59. num. 21. Tomat. dec. 57. num. 11. Sanfel. dec. 132. numer. 3.* Attamen omnes fundantur in ratione celeritatis, ideoque id solum recipiendum videtur in inquilinis domorum conductitiarum ex jam dicta ratione celeritatis seu irreparabilis præjudicij ex dilatione resultantis novo conductori, ut supra explicando decisionem *Franch. 278.* consideratum fuit; Et quod ubi contentio est non cum locatore, sed inter duos conductores, ut inret appellatio firmat *Tomat. dicta dec. 57. num. 12.*

Quo verò ad alterum punctum justitiæ negotij principalis, decisio pendebat à vali. utate vel invaliditate disdictæ, qua cessante indubitatum remanebat bonum jus antiqui conductoris stante pacto claro, disctamque disdictam reus activè & passivè minus legitimam dicebat, activè scilicet, quia non constabat ex parte locatoris de legitimo mandato in persona illius, qui eam fecerat, quod esse necessarium, cum ejusdem mandati exhibitione ac dimissione in actis, ut altera pars de illo certa red-

divaleat, & ne aliàs locatoris detur facultas fraudandi, firmant *Castracan. de societate officij cap. 60. num. 15. & 6. Abbil. in decis. impress. post. Boccacc. de societate num. 190. Cenc. de cens. q. 111. numer. 7.*

Passivè etiam, quia facta non fuit ipsi principali conductori, sed cuidam prætenso procuratori, seu ut vulgò dicitur *Agenti*, de cujus mandato non constabat; Et nihilominus illo etiam dato ad negotia, quod neque sufficit disdicta facta procuratori, utpotè faciendi ipsi principali, nisi factis diligentis, ea huic fieri non potuerit, observat *Cenc. quest. 103. num. 22. cum seqq.* ubi concordantes; Licet enim in utroque casu allegati ut supra loquantur in terminis disdictæ faciendæ in sensibus vel societatibus officij, eadem tamen ratio in omnibus militat, atque foris passim receptum cum eisdem regulis pariformiter procedi.

Prætendebat etiam actores, priorem locationem, antequam terminaret cum lapsu temporis, resolutam esse ex pacto expressè adjecto, in casu non solutæ pensionis, quod esset juri conforme dicebatur ex deductis *decis. 495. apud Post. de man. Dupliciter tamen ex parte rei conventi respondebam, Primò nempe, quatenus pertinet ad dispositionem juris, requiri dolum, cujus ratione juramentum operatur resolutionem contractus & non aliàs; & in quibus terminis procedit dispositio textus in *l. si quis major Cod. de transactionibus*, ut habetur bene declaratum apud *Greg. dec. 68.* & de non resolvenda locatione *idem dec. 130.* & non semel in præcedentibus.*

Alteram verò, ut resolutio resultantis à pacto utpote relata ad voluntatem & arbitrium locatoris, & quatenus ei placeret, non intret nisi prævia dicti animi declaratione, ut in specie *Tomat. decis. 201. num. 63.* quæ declaratio non solum cessare dicebatur ex actu negativo illius nunquam factæ, sed etiam ex contrario affirmativo disdictæ ostendentis perseverantiam animi super locationis duratione per totum tempus præfinitum.

Secundò difficultas removebatur ex facto, in quo negabatur defectus solutionis, quia si quod residuum statutis temporibus solutum non erat, id resultabat ex justa prætensione compensandi seu retinendi pro damnis passis ex non integra traditione aliquorum corporum, aliisque non implementis ex parte locatoris faciendis, ut in specie pacti resolutivi resultantis ex paghis debito tempore non factis, ut hujusmodi vel similis justa causa illius operationem impediatur *Burart. decis. 617. nu. 3.* quod est generaliter receptum in materia emphyteutica pro excusanda caducitate ob canones non solutos.

Proposita causa, non fuit capta resolutio, compertum tamen est magnam haberi difficultatem, seu verius inclinationem contra conductorem, magis ex prudentialibus quam legalibus motivis, cum supponeretur illum, utpote virum potentem, & Status ecclesiastici non subditum esse difficultis exactionis, atque bona conductæ non bene tractasse; Concurrente præsertim circumstantia, quod pensio deserviret pro solvendis fructibus locorum montium adeo privilegiatorum, unde propterea de meo, & aliorum consilio cessum fuit novæ conductioni cum quadam honesta concordia.